

Tarihi Dizilerin Sosyal Bilgiler Derslerindeki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Effect of Historical TV Series on Reinforcing Cultural Concepts in Social Studies Lessons

ÖZET

İnsan, doğumundan itibaren kendini sosyal ve kültürel yaşamın içerisinde bulur. İnsanın yaşadığı toplumun bir parçası haline gelmesini sağlayan, çevresiyle kurduğu bağlar; yani dış dünyayla olan iletişimidir. Kitle iletişim araçları içinde en fazlaya kitleye hitap eden, en etkili olan araç televizyondur. Televizyon, dünyada bilgi akışından farklı etnik kültürlerin aktarımına kadar, geniş yelpazesi olan kitle iletişim aracıdır. Belgesel, müzik ve haber programları, filmler ve diziler bu iletişim aracıyla büyük kitlelere ulaştırılmaktadır. Televizyon dizileri geniş halk kitlelerini etkisi altına alan ve kurguları gerçekmiş gibi algı oluşturabilen, en etkili kitlesel araçlardır. Tarihi diziler, tarihi olayları konu alan görsel yapıtlardır. Tarihi filmler, özellikle toplumumuz tarafından ilgi gören görsel yapıt olarak; tarihi anlama ve tarihi öğretme konusunda önemli rol oynar. Bu görsel yapıtta senarist tarihi olgu/olaylara ne kadar sadık kalmıştır? Yapımcı, izlenme endişesi ile mi, yoksa izleyiciye tarih bilinci oluşturmak amacıyla mı dizi çekimleri yapmıştır? Eğitimdeki yararlılık durumu nedir? Bu çalışma "Tarihi Dizilerin (Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman) Sosyal Bilgiler derslerindeki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi" için yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bir devlet okulunda okuyan 6. ve 7. sınıf konularını görmüş ve popüler tarih dizilerini sürekli izleyen 8. sınıf öğrencilerinden 23 öğrencinin katılımı ile araştırma sürdürülmüştür. Araştırmada öğrenciler için hazırlanan form ve yüz yüze görüşme notlarından elde edilen veriler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Zeka, Bozkır Kültürü, Öğretim Yöntemi, Somutlaştırma, Tarih

ABSTRACT

Man finds himself in social and cultural life since his birth. It is the ties that a person establishes with his environment, that is, his communication with the outside world, that enables him to become a part of the society he lives in. Among the mass media, television is the most effective and most effective tool. Television is a mass communication tool that has a wide range from the flow of information to the transmission of different ethnic cultures in the world. Documentaries, music and news programs, films and serials are delivered to large masses through this communication tool. Television serials are the most effective mass tools that can affect large masses of people and create a perception as if their fictions are real. Historical TV series are visual works about historical events. Historical films play an important role in understanding and teaching history, especially as visual works that are of interest to our society. How faithful is the screenwriter to historical facts/events in this visual work? Did the producer shoot the series with the fear of being watched or to create a historical awareness for the audience? What are the benefits for education? This study was conducted for the "Evaluation of the Effect of Historical TV Series (Awakening: Great Seljuk, Alparslan: Great Seljuk, Diriliş: Ertuğrul, Establishment: Osman) on the Consolidation of Cultural Concepts in Social Studies courses". Qualitative research method was used in the research. The research was continued with the participation of 23 8th grade students who watched the 6th and 7th grade subjects in a public school and constantly watched popular history series. In the research, the data obtained from the forms prepared for the students and the notes of the face-to-face interviews were used.

Keywords: Multiple Intelligences, Steppe Culture, Teaching Method, Embodiment, History

GİRİŞ

Tarihi diziler, Türk toplumu tarafından her zaman ilgi gören, görsel yapıtlar olarak, tarihi anlama ve öğretme konusunda önemli rol oynar (Faiz ve Avcı, 2020). Bazı düşünürlere göre tarihi dizler; tarihsel olayları anlama, soyut ifadeleri somutlaştırma, tarihsel empati kurma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kültürel unsurları fark etme ve tarihsel bilgi birikimine katkı sağlamaktadır. Tarihi diziler; bir tarihi olayı aktarmada kitap, dergi, resim gibi kaynaklardan daha başarılı bir kaynaktır (Öztaş, Anıl ve Kılıç, 2013- Faiz ve Avcı, 2020).

Tarih temalı diziler; Sosyal Bilgiler konularını pekiştirilmesine, soyut düşünebilme özellikleri henüz gelişmemiş öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmasına etkisi bakımından, önem taşımaktadır. Diziler; tarihsel olguları anlama, empati kurabilme, olayları sıralayabilme, kültürel unsurları fark etmeye katkı sağladığı varsayılmaktadır. "Tarihi diziler; görsel, işitsel ve duygusal zekâyâ hitap edebildiği için bir tarihi olayı aktarmada kitaplardan, dergilerden daha iyi bir kaynak olabilmektedir" (Öztaş vd., 2013).

Sadık Kaş¹
Mehmet Özmenli²

How to Cite This Article

Kaş, S. & Özmenli, M. (2023). "Tarihi Dizilerin Sosyal Bilgiler Derslerindeki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:48; pp:2615-2625. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.68411>

Arrival: 09 January 2023
Published: 30 April 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Müdür Yardımcısı., MEB, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Giresun, Türkiye

² Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Giresun, Türkiye

Çalışmamızda, Tarihi diziler ile Sosyal Bilgiler dersindeki kültürel soyut kavramların, somutlaşıp somutlaşmadığı incelenecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Tarihi Dizilerin (Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman) Sosyal Bilgiler Konularındaki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine etkisini tespit etmektir. Bu araştırma ders kitaplarında yer alan Türk Kültürüne ait konularla dizilerde dönemin özelliklerine ait kurguların uyumluluğunu ortaya koymak suretiyle bu tür dizilerin izlenmesi ve yeni yapımların yapılması için teşvik edici olabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın evreni 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler konularını işlemiş, öğrenmiş ve popüler tarihi temalı dizileri izleyen öğrencilerdir. Araştırmanın yapıldığı Ordu ilinde tek müdürlüğe bağlı Eskipazar Ortaokulu (70 Öğrenci) ve Eskipazar İmam Hatip Ortaokulunda (9 Öğrenci) okuyan yaşları 13/14 olan öğrencilerden, dizileri izleyen sadece 23 öğrencinin olması araştırma açısından bir sınırlılıktır.

YÖNTEM

“Tarihi Dizilerin (Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman) Sosyal Bilgilerdeki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi için yapılan bu araştırmada Sosyal Bilgiler ders kitaplarından oluşan doküman analizi ve popüler tarihi dizileri izleyen öğrencilerle yapılan görüşmelere ilişkin verilerin kullanıldığı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgiler ile dizilerde kurgulananların öğrenmeyi pekiştirilmesine etkisini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları kullanılmıştır. Açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu <https://forms.gle/8SnChnpqeR3esmon8> kullanılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler konularını işlemiş, öğrenmiş ve popüler tarihi temalı dizileri izleyen öğrencilerdir. Araştırmanın örneklemini Ordu Altınordu’da resmi ilköğretim okulunda (Tek Müdürlüğe bağlı Eskipazar Ortaokulu ve Eskipazar İmam Hatip Ortaokulu) okuyan 6.ve 7. sınıf konularını görmüş ve popüler tarih dizilerini sürekli izleyen 8. sınıf öğrencilerinden 23 öğrenci (11 Erkek, 12 Kız) ve okullarda ders kitabı olarak okutulan sosyal bilgiler ders kitapları olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan iki adet Sosyal Bilgiler ders kitabı, araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Araştırmada Kullanılan Kitaplar Ve Dizi Filmler

1-Yıldırım, C. Kaplan, F. Kuru, H. Ve Yılmaz, M. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6. Ankara: MEB Kitapları.

2-Gültekin, G. Akpınar, M. Nohutçu, M. Özerdoğan, P. ve Aygün, S. (2018). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler ders kitabı 7. Ankara: MEB Kitapları.

3- “Uyanış: Büyük Selçuklu” adlı dizi film. Akli Film tarafından yapılmış olan dizi film, 28 Eylül 2020 tarihinde TRT 1’de yayımlanmaya başlamıştır. Filmin yönetmenliğini Sedat İnci yapmıştır. Senaryo Serdar Özönel ve Emre Konuk tarafından kaleme alınmıştır. Film; Sultan Melik Şah’ın hayatı ve oğulları Melik Muhammed Tapar ve Melik Sencer’in hayatını konu alan tarih, aksiyon, macera, kurgu ve drama türündeki dönem filmidir.

4- “Alparslan: Büyük Selçuklu” adlı dizi film. Akli Film tarafından yapılmış olan dizi film, 8 Kasım 2021 tarihinde TRT 1’de yayımlanmaya başlamıştır. Filmin yönetmenliğini Sedat İnci yapmıştır. Senaryo Emre KONUK tarafından kaleme alınmıştır. “Büyük Selçuklu: Uyanış” adlı filmin devamı olarak yayınlanan film Sultan Alparslan’ın hayatı, Babası Çağrı Bey ve amcası Tuğrul Bey’in hayatını konu alan tarih, aksiyon, macera, kurgu ve drama türündeki dönem filmidir.

5-“Diriliş: Ertuğrul” adlı dizi film. Tekden Film tarafından yapılmış olan dizi film, 10 Aralık 2014 tarihinde TRT 1’de yayımlanmaya başlamıştır. Filmin yönetmenliğini Metin GÜNAY yapmıştır. Senaryo Mehmet BOZDAĞ tarafından kaleme alınmıştır. Film beş sezon boyunca Kayıların Anadolu’ya gelişi, Karacadağ’a göç etmesi ve Ertuğrul Bey’in hayatını, Bizans ve Moğollarla mücadelesini konu alan tarih, aksiyon, macera, kurgu ve drama türündeki dönem filmidir.

6-“Kuruluş: Osman” adlı dizi film. Bozdağ Film tarafından yapılmış olan dizi film, 20 Kasım 2019 tarihinde yayımlanmaya başlamıştır. Filmin yönetmenliğini Metin GÜNAY yapmıştır. Dizi, 2014-2019 yılları arasında TRT 1’de yayınlanan “Diriliş: Ertuğrul” dizisinin devamı niteliindedir. Özel bir TV kanalında “Diriliş: Ertuğrul” filminin

devamı olarak yayınlanan Osman Bey'in hayatını, Bizans ve Moğollarla mücadelesini konu alan tarih, aksiyon, macera, kurgu ve drama türündeki dönem filmidir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Tarihi Dizilerin (Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman) Sosyal Bilgiler derslerindeki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi adlı bu çalışmada öğretim programında yer alan kültürel konular ile ilgili kazanımlar ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Türk kültürü ile ilgili öğrencilerin kazanması beklenen kazanımlar ve bu kazanımlara ilişkin ders kitabından seçilen metinler aşağıda sıralanmıştır.

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Türk Kültürü İle İlgili Öğrencilerin Kazanması Beklenen Kazanımlar

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf 2. Ünite 1. Kazanım SB.6.2.1: Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafı, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf 2. Ünite 2. Kazanım (SB.6.2.2.): İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf 2. Ünite 2. Kazanım (SB.6.2.4.): Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf 2. Ünite 2. Kazanım (SB.6.2.5.): Tarihi ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.

Sosyal Bilgiler 7. Sınıf 2. Ünite 2. Kazanım (SB.7.2.1.): Tarihsel olay ve yorumlara dayanarak Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.

Sosyal Bilgiler 7. Sınıf 2. Ünite 2. Kazanım (SB.7.2.2.): Osmanlı Devleti’nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.

Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Kültürü İle İlgili İfadeler

“Türklerin sosyal ve ekonomik yapısı da bozkır kültürüne göre şekillenmiştir. Dolayısıyla burada yaşayan Türk toplulukları konargöçer bir yaşam sürmüşlerdir. Konargöçer hayat şartlarından dolayı çadırlarda yaşayan Türklerin, en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. En çok at, sığır ve koyun yetiştirmişlerdir. Türkler atı ilk evcilleştiren milletlerden birisidir. Bu sayede çok geniş alanlara yayılma imkânı bulmuşlardır. Bunun yanında dokumacılık, madencilik ve tarımla da uğraşmışlardır. Tahılı öğüterek un ve ekmek yapan Türkler, maden, toprak ve iplikten de eşyalar yapmışlardır” (Yıldırım vd., 2019).

“Konargöçer yaşayış içinde bulunan Orta Asya Türklerinin en önemli ihtiyaçları, barınaklar olmuştur. Türkler, barınak ihtiyaçlarını üzeri kalın keçe örtülerle kaplanan çadırlarla sağlamışlardır. Bu çadırlar eski çağlardan beri Türklerin barınağı olmuştur. Türkler bu çadırları Asya Hun Devletinden itibaren çeşitli hayvanların çektiği arabalar ile taşımışlardır. Keçe çadırını araba üzerine yerleştirmişler, böylece eşyalarıyla beraber bir yerden başka bir yere kolayca göç etmişlerdir” (Yıldırım vd., 2019).

İslamiyet öncesi Orta Asya’da konargöçer olarak yaşayan Türkler, İslamiyet ile beraber şehir hayatına uyum sağlamışlardır. Bu durum mimari alandaki gelişmelere katkı sağlamış, “Halka hizmet Hakk’a hizmettir.” düşüncesiyle hareket eden yöneticiler, han, hamam, kervansaray, türbe, cami, mescit, hastane vb. yapılar inşa etmişlerdir (Yıldırım vd., 2019).

“Türklerde İslamiyet öncesi dönemde var olan halı ve kilim dokumacılığı, el sanatları, maden işlemeciliği vb. sanatlar İslamiyet’ten sonra da devam etmiştir” (Yıldırım vd., 2019).

“Pazırık Halısı: Dünyanın en eski halılarından biri olan Pazırık Halısı, MÖ III. yüzyılda Asya Hun Türkleri tarafından dokunduğu kabul edilmektedir. Rus arkeolog C.I. Rudenko tarafından 1947–1949 yılları arasında Sibiryada Altay Dağları eteklerinde, Türklere ait olan Pazırık kurganındaki oda şeklinde olan mezardan çıkarılmıştır” (Yıldırım vd., 2019).

“Türkiye’nin patentli ilk ve tek kilimi Bayat Kilimi’dir. Afyonkarahisar’ın Bayat ilçesinde bitki köklerinden faydalanıp iplere renk vererek, çeşitli desenlerle dokunmaktadır. Bayat kilimleri koyun yününden dokunuyor” (Yıldırım vd., 2019).

“Kök Türklere Ait Ergenekon Destanı: Hepsi bir araya gelip ormandan odunlar topladılar ve eşeklerle, yük yük kömürler getirdiler. Ayrıca da körükler yaptılar. Bu körükleri yapmak için de yetmiş baş at ve öküz kestiler. Bunların derilerini soyup kullanılacak hâle getirdiler. Topladıkları dağ gibi odun ve kömürleri geçidin önüne yığdılar. Körükleri, öyle dizdiler ki ateş yanıp da körükler üflenmeye başlayınca dağ hemen eriyip delinecekti. En sonunda ateşler yandı, körükler işledi ve geçit de eriyip parçalandı. Nihayet, Türkler Ergenekon’dan çıkıp bütün dünyaya yayıldılar” (Yıldırım vd., 2019).

“... Savaş aletleri, at koşumları, süs eşyaları, kilimler, kemerler, tabaklar, heykeller ve zırhları ...” (Yıldırım vd., 2019) “Başlıca silahları ok, yay, kılıç, mızrak, kalkan, gürz vb. olmuştur” (Yıldırım vd., 2019).

“Ölen kişinin arkasından “yuğ” adı verilen cenaze töreni yapılırdı. Mezarların etrafına ölen kişinin öldürdüğü düşman sayısı kadar “balbal” dikilirdi” (Yıldırım, C vd., 2019). “Ünlü Arap gezgin İbn-i Fadlan Seyahatnamesi’nde balballar için şöyle yazar: Bir Türk öldüğünde o kişi cesursa ve birini öldürdüyse öldürdüğü her kişi için bir insan tasviri oyulup, mezarı üstüne yerleştirilir. Bunlar ona cennette hizmet edecek kişilerdir. Çin kaynaklarında da şöyle yazar: Türkler bir alp öldürdüğünde mezarının üstüne bir anı sütunu dikerler. Bazıları için 100, hatta 1000 taş dikilmiştir (Yıldırım vd., 2019).

“Önemli meseleler kurultay’da (kengeş, toy) görüşülür, son sözü hakan söylerdi. Kurultay bir danışma meclisiydi. Hatun, Hakan’ın eşi olup devlet yönetiminde söz sahibiydi. Kurultayda Hakan’ın yanında oturur, Hakan olmadığı zaman kurultaya başkanlık ederdi” (Yıldırım vd., 2019).

“Türklerde toplumun en küçük parçası aile idi. İhtiyaç sahibi ailelere her zaman devlet yardım ederdi. Tek eşli evlilik vardı. Kadın hem devlet yönetiminde hem de sosyal hayatta önemli bir role sahipti”(Yıldırım vd., 2019).

“Türklerin en eski müzik aleti kopuzdur. İslamiyet ile beraber tasavvuf müziği gelişmiştir. Ayrıca İslamiyet ile beraber kutlamaya başladığımız dinî bayramlar Türk kültürünün zenginleşmesine, sosyal toplum yapısının güçlenmesine, birlik ve beraberliğin artmasına vesile olmuştur” (Yıldırım vd., 2019).

“Türklerin bayramı olan Nevruz, yılın ilk günü kabul ettikleri 21 Mart’ta çeşitli etkinliklerle kutlanır. Nevruz yeni gün anlamına gelir. Türklerin Ergenekon’dan çıkışını ve aynı zamanda baharın gelişini kutladığımız bir bayramdır. Nevruz Bayramı’nın Anadolu’da ve Türk kültürünün yayıldığı bölgelerde son derece köklü ve zengin bir geçmişi vardır” (Yıldırım vd.,2019).

“Ticareti yeniden canlandırmak için Türkiye Selçukluları ticaret yollarının güvenliğini sağladılar. Kervanların konaklaması için kervansaraylar yaptırıldılar. Bu kervansaraylarda kalan tüccarların dinlenme, beslenme, sağlık ve temizlik ihtiyaçları üç gün boyunca ücretsiz olarak karşılanırdı. Kervansarayların içinde odalar, mescit, hamam, çeşme gibi bölümler ile hekim, veteriner, nalbant ve hayvanların bakımını yapan görevliler bulunurdu” (Yıldırım vd., 2019).

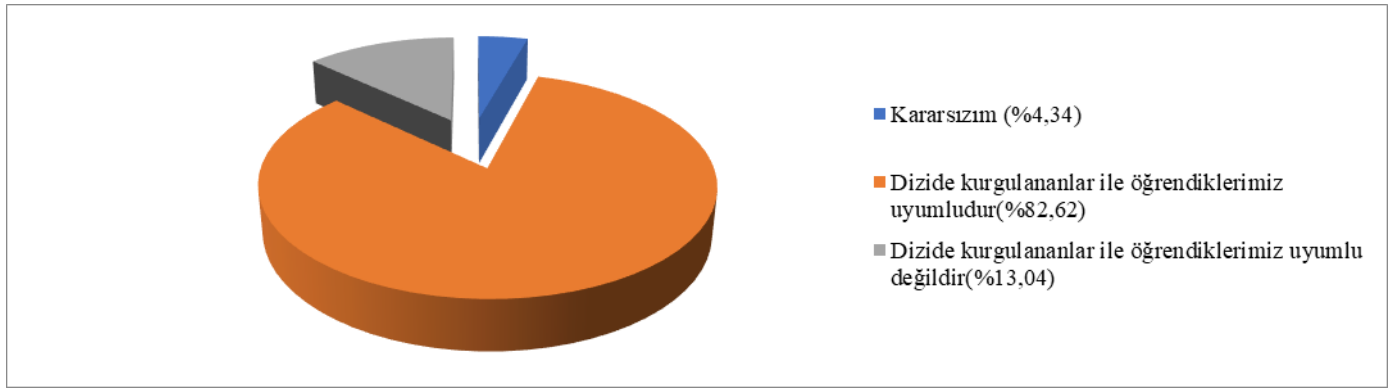
“Konargöçerler hayvancılıkla uğraşırlar, şehirlerin et, yağ, yoğurt, tereyağı ve peynir ihtiyaçlarının çoğunu karşılardı” (Gültekin vd., 2019).

Görüşme Soruları

- 1-Sosyal Bilgiler 6. sınıf Kültür ve Miras konusunda öğrendiğiniz bozkır kültürü ürünü olan ve konargöçer ailelerin evi olan çadır ile film sahnelerinde gördüğünüz çadır sahneleri uyumlu mudur? Bilgileriniz pekişti mi?
- 2- Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf Kültür ve Miras konusunda öğrendiğiniz Kurultay/Divanı Hümayun konuları ile dizide gördüğünüz kurultay sahneleri uyumlu mudur? Bilgileriniz pekişti mi?
- 3- İzlediğiniz filmlerde yemek kültürü ile olarak görüşleriniz nelerdir?
4. Sosyal Bilgiler 6. sınıf Kültür ve Miras ünitesi konularından hareketle izlediğiniz dizilerde sahnelenen hangi madencilik faaliyetleri vardır?
5. Sosyal Bilgiler 6. sınıf Kültür ve Miras ünitesi konularından hareketle izlediğiniz dizilerde kullanılan savaş aletleri bilgileriniz pekişti mi?
6. Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf Kültür ve Miras konusunda öğrendiğiniz Han/Kervansaray kavramları ile dizide gördüğünüz han/kervansaray sahneleri uyumlu mudur? Bilgileriniz pekişti mi?
- 7- İzlediğiniz filmler derste öğrendiğiniz kavramları/olguları pekiştiriyor mu?

BULGULAR

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Kültür ve Miras Ünitesinde Öğrendiğiniz Bozkır Kültürü Ürünü Olan Ve Konargöçer Yaşamla İlgili At Arabaları, Ev Eşyaları, Çadır Vb. Kültürel Öğeler, Film Sahnelerinde Gördüğünüz Kültürel Öğeler Sahneleri Uyumu İle İlgili Bulgular

Şekil 1:1. Soruya İlişkin Veriler

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

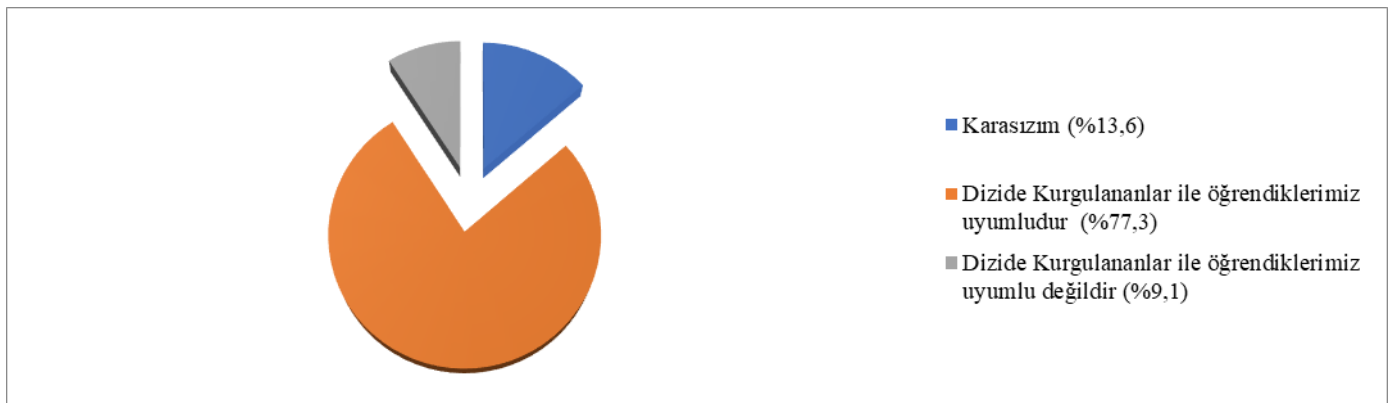
Çin tarihinden alınan verilere göre Türklerde bayraksız otağ, otağsız da bayrak olmazdı. Eski Türk töresine göre herkes çadırını istediği yere kuramazdı. Kuzey Türklerinde, Kırgızlarda Hakan'ın çadırı bir çiftle çevrilir ve devlet ileri gelenlerinin çadırlarda bu çitin dışında yer alırdı. Toplumdaki derecelerine göre dizilen çadırlar, halka halka dışa doğru açılıyordu. Oğuzların dışındaki bazı Türkler, bu düzene Ordu kuvrağı diyorlardı. Kuvrak, eski Türkçede toplanma, yan yana gelme, sıralama anlamına gelirdi. Kurultay sözü de köklerini bu söz ve anlamdan almıştı. (Ögel, 1994)

Atlı Türklerin ayakları yere sadece at ile bağlıdır. Onlar kendilerini Yağız yer ile masmavi gök arasında asılmış ve boşlukta yürür gibi düşünürlerdi. Otağın altında bir aile reisi, gök kubbenin altında da bir Türk Kağan'ı vardı. Elbette ki bu sonsuz ve mavi kubbenin onun üstünde dolaşan güneş ay ile yıldızlarında bir sahibi ve Hakan'ı olacaktı. (Ögel, 1994)

Yurt , Orta Asya'da Türk ve Moğol göçebelerinin ev olarak kullandığı çadırlara verilen addır. Yurt çadırları genellikle ahşap kafes işi, keçe kaplamalı ve taşınabilir çadırlardır. (Türk Dil Kurumu) “Bozkır kültürüne mensup göçebelerin hayat şartlarından doğan halıcılık, kilimcilik bozkır kuşağının en etkili toplumu olan Türk boylarının halı üretiminde en büyük rolü oynadığı kabul edilir (Gökmen,2014).

Öğrenciler, filmlerde at ve alpların duygusal bağı ile ilgili sahnelerin olduğunu, yaylaya göç sahnelerinde eşyaların taşınması için yük çeken at arabalarının kullanıldığını, tahta bir iskelet üzerine çekilen çadır evlerin, çadırların içinde el yapımı yatakların, yerlerde kilimlerin olduğunu, ev içinde mobilya tarzında çok eşya olmadığını 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde vurgulanan “göçebe yaşam tarzında taşınabilir eşyalar kullanılır” olgusunun pekiştiğini ifade ettiler. Öğrencilerin gözlemleri ve yapılan atıflar birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin çadır, kilim dokuma, hayvancılık, otağ vb. Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler 6. Ve 7. Sınıf Kültür ve Miras Ünitesinde Öğrendiğiniz Kurultay Konuları İle Dizide Gördüğünüz Kurultay Sahneleri Uyumu İle İlgili Bulgular

Şekil 2:İkinci Soruya İlişkin Veriler

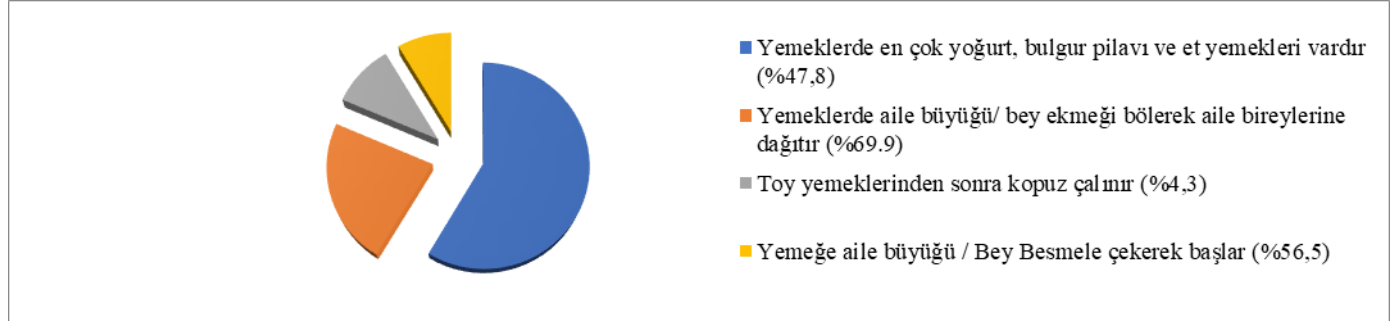
Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Toydan Han'ın sağında ve solunda beyler otururdu. (Ögel, 1994) “XIII. yüzyılın ortalarından itibaren Türkçe kaynaklarda geçmeye başlayan kurultay kelimesi, toy yerine kullanılmaya başlanmış ve toy sadece yemekli eğlenceler için kullanılan bir kelime hâline gelmiştir” (Erdoğan, 2014) “Toya katılma yetkisi bulunan kişilere, Toygun adı verilir. Türklerdeki her boyun beyi, toyun bir parçasıdır” (Kafesoğlu, 2015)

Kuruluş: Osman, Diriliş: Ertuğrul filmlerinde obanın ileri gelenlerinin katıldığı devamında kopuz çalınan yemekli toy sahneleri, oba beylerinin bir handa yaptığı toy sahneleri ile Alparslan: Büyük Selçuklu filminde Sultanın yaptığı kurultay sahnelerinin 7. Sınıf konularında işlenen Kazasker, Şeyhülislam, Defterdar, Vezirler, Sadrazam gibi belli

bir alan uzmanlığı olan yetkililerin katıldığı Divan toplantısından farklı olduğunu ifade ettiler. Bilgi olarak 7. Sınıf konuları daha ağır basan ve Divanı Hümayun konusunu temel alarak cevap veren öğrenciler % 9,1’lik kısımda öğrendiklerimiz ile kurgulananlar uyumsuzdur cevabını vermişlerdir. Dizide Kurgulananlar öğrendiklerimizle ilgili uyumludur diyen öğrenci grubu ise Bey başkanlığında Oba beylerinin ve hatunların katılımı ile yapılan kurultay/toy sahnelerinin öğrenilen olgularla uyumlu olduğunu ifade ettiler. Öğrencilerin gözlemleri ve yapılan atıflar birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin toy, kurultay, meclis, hatun vb. Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır.

İzlediğiniz Filmlerde Yemek Kültürü İle İlgili Bulgular

Şekil 3: Üçüncü Soruya İlişkin Veriler

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Sofra ve yemek disiplini başlığı altında eti doğrayan ve pay eden kimsenin toplum içinde yüksekçe ve saygıdeğer bir yeri olduğu vurgulanmıştır. (Ögel, 1994)

Ö1: Yemeklerde en önce Osman Bey ekmeği alıp bölüyor. Kardeşlerine ikram ediyor. Film sahnelerinde sofrada ilk ekmeği beyin alıp paylaşırması Prof. Dr. Bahaeddin Ögel’in tespitiyle uyumludur.

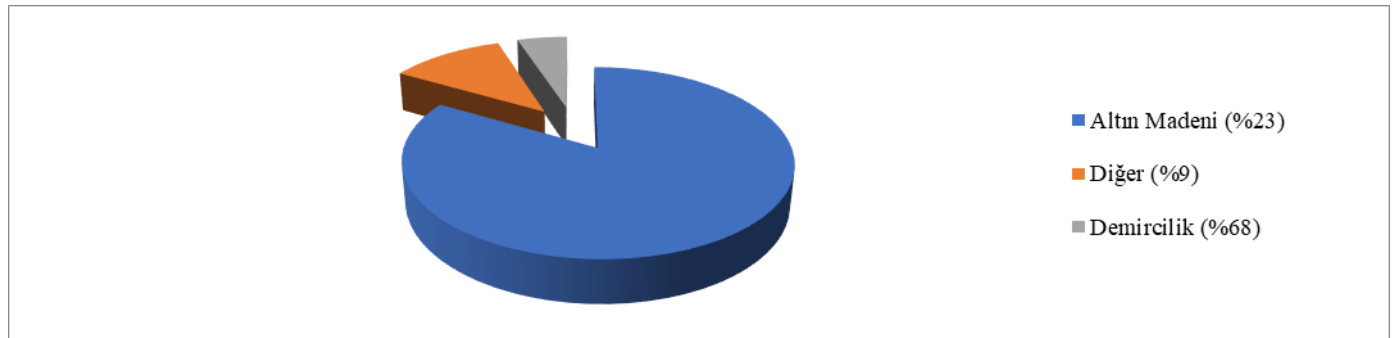
Ö2: Aile büyüğü sesli olarak besmele çekiyor. Zaman zaman gerginlikler olsa da aile üyeleri yemeklere katılıyor. Yemek saatleri topluca konuşma, barışma yeri özelliği sergiliyor.

Ö3: Yemeklerde en çok bulgur pilavı ve kızarmış et yemekleri gördüm. Dönemin hayvancılık veya avcılık özellikleri ile ilgili diye düşünüyorum.

Ö4: Bazen obanın ileri gelenlerinin katıldığı yemeklerde en soy bey, “şenlenelim” diye kopuz ustasından bir şeyler çalmasını istiyor. Genellikle beyi öven türküler söyleniyor ya da kahramanlık türküler söyleniyor.

Öğrencilerin gözlemleri değerlendirildiğinde film sahnelerinin: kültür tarihi açısından bakılınca dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili yemek adabı, yemek kültürü vb. bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Kültür ve Miras Ünitesi Konularından Hareketle İzlediğiniz Dizilerde Sahnelenen Hangi Madencilik Faaliyetleri Vardır? Sorusuyla İlgili Bulgular

Şekil 4: Dördüncü Soruya İlişkin Veriler

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

“Bir demirci, dağın demir kısmı eritilirse yol açılacağını söyledi. Demirin bulunduğu yere bir sıra odun, bir sıra kömür dizdiler ve ateşi yaktılar. Yetmiş yere koydukları yetmiş körükle hep birden körüklediler. Demir eridi, yüklü bir deve geçecek kadar yer açıldı” (Yıldırım vd.,2019).

... Oğuz Kağanın tecrübeli bilge veziri Uluğ Bey rüyasında bir altın yay ve üç gümüş ok gördü.(Yıldırım vd.,2019).

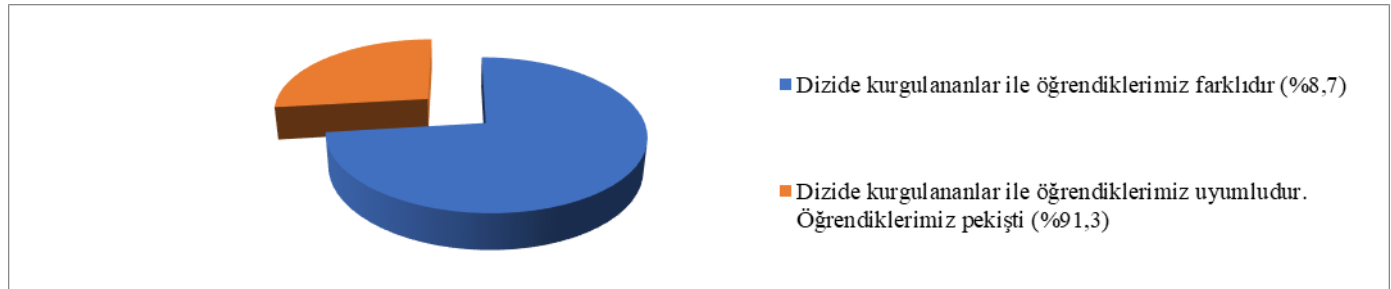
Ö1: Diriliş: Ertuğrul filminde rum olan bir kişi altın arıyor, derede su içinde suyun yaydığı ışıktan altın buluyordu ve altın madeni alanının korunması ile ilgili sahneler vardı.

Ö2: Madencilik adına en çok demirin işlenmesi ile ilgili sahneler var. Hatta beylerin çok gerdin olduğu zamanlarda demir döverek rahatlatma sahneleri vardı. Demircilik herkesin bildiği bir meslek gibi işleniyor.

Ö3: Demir döverken “Ya hay, ya hak” ifadeleri eşliğinde demir dövüyorlar.

“Hay”, Allahın 99 isminden biri olan ve diriliği, canlılığı ifade eden bir anlamı olup İslam inancında şehitlerin ölümsüzlüğü inancından dolayı askerlerin “Ya hay, ya hak” sözleri ile savaşa gittikleri bilinen bir gerçektir. Öğrencilerin gözlemleri ve yapılan atıflar birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin madencilik, maden ocağı, maden işleme vb. Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Kültür ve Miras Ünitesi Konularından Hareketle İzlediğiniz Dizilerde Kullanılan Savaş Aletleri Bilgileriniz Pekiştirdi mi? Sorusuyla İlgili Bulgular

Şekil 5: Beşinci Soruya İlişkin Veriler

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Başlıca silahları ok, yay, kılıç, mızrak, kalkan, gürz vb. olmuştur. (Yıldırım vd., 2019) Oğuz cesur bir adamdı. Günlerden bir gün bu gergedanı avlamaya karar verdi. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanını aldı ve ormana gitti (Oğuz Kağan Destanı). Karadeniz ve Hamzaçebi: " Silah toplumlar için savunma veya taarruz aracı, devletler için bir sembol, yöre insanları için kültürel hayat içinde güç kuvvet, unvan, makam ve zenginliğini belirlemesi anlamına gelmektedir (Karadeniz ve Hamzaçebi, 2017).

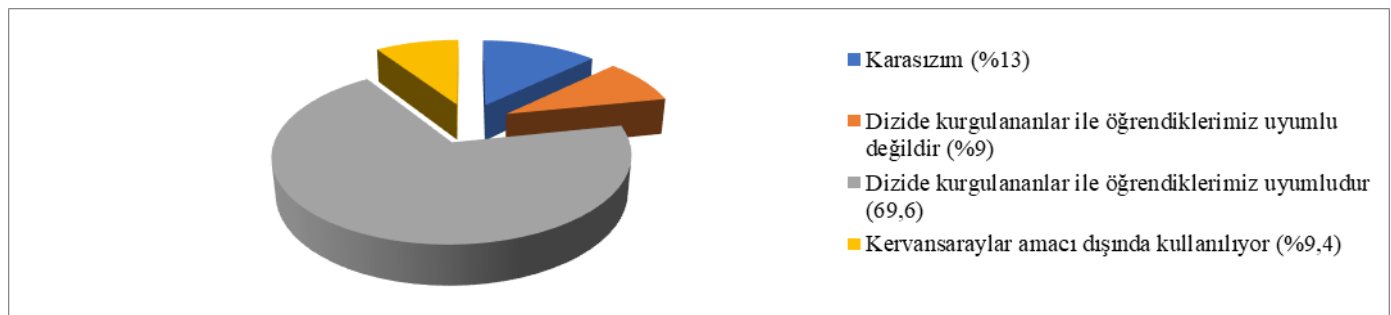
Ö1: Çocuklar küçük yaştan itibaren tahta kılıçlarla eğitim alıyorlardı.

Ö2: Bamsı Bey, çocuğuna tahtadan kılıç yapıyordu.

Ö3: Askerler (Alplar), talim adı altında askeri eğitim alıyorlardı. Alplar, en çok yay, kalkan ve kılıç kullanıyorlardı.

Öğrencilerin gözlemleri (Çocuklar küçük yaştan itibaren tahta kılıçlarla eğitim aldığı, Bamsı Bey adlı kahramanın çocuğuna kılıç hediye ettiği, Askerler (Alplar) talim adı altında askeri eğitim aldığı, Alplar en çok yay, kalkan ve kılıç kullandığı) ve yapılan atıflar birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler 6. Ve 7. Sınıf Kültür ve Miras Ünitesinde Öğrendiğiniz Han/Kervansaray Kavramları İle Dizide Gördüğünüz Han Sahneleri Uyumu İle İlgili Bulgular

Şekil 6: Altıncı Soruya İlişkin Veriler

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

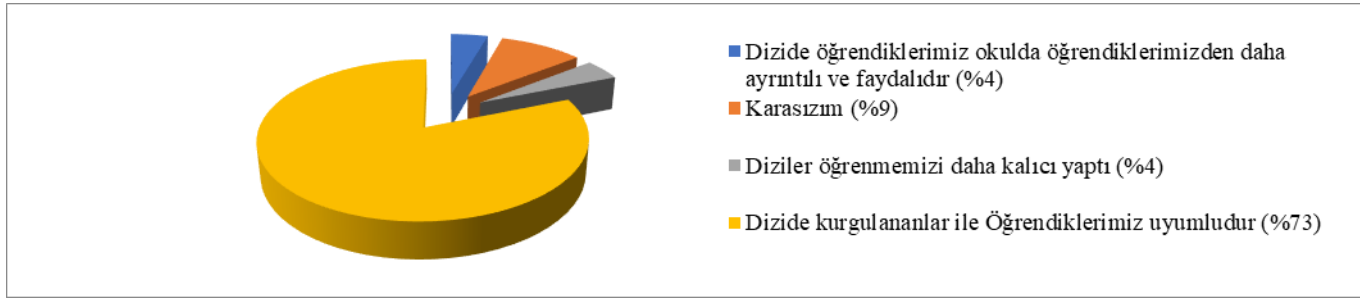
Türk tarihine bakıldığı zaman Selçuklular ve Osmanlılar, sosyal bir vazife gördüğü için han yapımına önemiyet vermişlerdir ve mimari bakımdan güzel eserler yaptıkları görülür. Ticaret yolları üzerinde iki şehir arasındaki mesafe uzunsa orta bölümde münasip bir yerde han yapılırdı. Buna "Kervansaray" denirdi. Şehirler dışında yapılan bu yapıların bol suyu bulunur, içinde kahvehanesi, erzak ambarları, yem depoları bulunurdu. Kervanlar bir süre gittikten sonra burada mola verirler, geceleyerek kendilerini ve hayvanlarını dinlendirirlerdi.

Ö1: Filmde, hanları genel olarak ticaret kervanlarının uğrak yeri değil de önemli kişilerin kalması için tahsis edilen, gizli görüşmelerin yapıldığı ve bu yüzden sürekli savaş sahnelerinin, baskınların yapıldığı yer olarak gördüm.

Ö2: “Kuruluş: Osman” filminde han genellikle askeri bir üs, devlet konağı gibi kullanılıyor.

Öğrencilerin gözlemleri değerlendirildiğinde film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca hanların mimari özellikleri, içindeki eşyalar vb. özellikleri dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır. Ancak hanların işlevine uygun gösterilmediği ortaya çıkmıştır.

İzlediğiniz Filmler Derste Öğrendiğiniz Kavramları/Olguları Pekiştiriyor mu? Sorusuyla İlgili Bulgular

Şekil 7:Yedinci Soruya İlişkin Veriler

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir

Genel olarak Türk Kültürü ile ilgili Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman filmlerinde kültürel öğeler ile ilgili kurgulamaların tarihi gerçeği yansıttığı ve öğrencilerin bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır.

TARTIŞMA

Tarihi Dizilerin (Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman) Sosyal Bilgiler derslerindeki Kültürel Kavramların Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi adlı çalışmamızla benzer içeriklere sahip olan makale, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri incelenmiş ve incelenen bu araştırmalarla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Öztaş, Anıl ve Kılıç (2013), “Tarihî Film veya Tarihî Dizilerin Tarihe İlişkiyi Artırmada Etkisine İlişkin MYO Öğrencilerinin Görüşleri” adlı makale çalışmasını meslek yüksekokulunda okuyan 402 öğrenci ile yapmıştır. Anket çalışması yapılan araştırma sonucunda, tarihî film ve tarihî dizilerin tarihe ilginin artmasında etkili olduğu değerlendirilmiştir.

Savaş ve Arslan (2014), “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Filmlerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri” adlı makale çalışmasını 8. Sınıfta okuyan 20 öğrenci ile yapmıştır. Öğrencilerin görüşleri alınarak, öğretmenlerin tarihi filmlerle öğretime ilişkin hizmet içi eğitim almaları sağlanması gerektiği, dersin müfredatındaki konu yoğunluğu azaltılıp, tarihi filmlerin kullanımına daha fazla zaman ayrılması için çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Bozkurt ve Bayındır (2015), “Öğretmen Adaylarının Tarih Eğitiminde Popüler Olan Tarih Yapımları Hakkındaki Görüşleri” adlı makale araştırmasını 87 Sınıf Öğretmeni, 208 Sosyal Bilgiler Öğretmeni, 41 Formasyon Tarih Öğretmeni toplam 336 öğretmen adayı ile yapmıştır. Katılımcıların “TV yapımlarının tarih öğretimine katkısı olduğu ve okullarda öğretim materyali olarak kullanılabilirliği, adayların toplumun tarihi gerçekleri bu yapımlardan öğrendiği” görüşleri ortaya konulmuştur.

Öztaş (2015), “Tarih Öğretiminde Tarihî Film ve Tarihî Dizilerin Kullanılmasına İlişkin Tarih Bölümü Öğrencilerinin Görüşleri (Kırklareli Üniversitesi Örneği)” adlı makale çalışmasını tarih bölümünde okuyan 208 öğrenci ile yapmıştır. Tarih bölümü öğrencileri tarih öğretiminde tarihî film ve tarihî dizilerin kullanılmasının dersi zevkli hale getireceğini, daha etkili ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesine katkı sağlayacağını belirttiklerini gözlemiştir.

Kalçık ve Ünal (2017), “Tarihi Dizilerin Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Sürecinde Öğrenmeyi Öğrenme ve Tarih Bilgisine Katkısı” adlı makale araştırmasını 22 öğrenci ile yapmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmış ve tarihi diziler yoluyla öğrencilerin tarihi bilgi edindikleri, öğrenmeyi öğrenme süreçlerinde dizilerden etkilenerek tarihi konuları sorguladıklarını ve araştırmaya başladıklarını ortaya koymuştur.

Türker ve Kırık (2019), “Tarih Dizilerinde Gerçeklik Algısının Oluşumu: Diriliş Ertuğrul Dizisinin Göstergibilimsel Çözümlemesi” adlı makale çalışmada “Diriliş: Ertuğrul” dizisinde kullanılan göstergelerin; teknik kodlar ve kültürel kodlar bakımından içerikleri gerçeklik algısının oluşumuna sundukları katkı çerçevesinde incelemesi yapılarak yan anlamın bulunması amaçlanmıştır. Türk Töresi, Türk Devlet Geleneği, İ'lay-ı Kelimetullah Ülküsü, Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi ve İslam inancı ile İslam Hukuku'na çok sayıda gönderme olduğu vurgulanmıştır.

Okumuş (2020), “Tarih Derslerinde Tarihsel Film Uygulaması Hakkında Öğrenci Düşünceleri” adlı makale araştırmasını 71 öğrenci ile yapmıştır. Tarih derslerinde tarihsel film uygulamalarının dersi görsel ve somut hale getirdiğini ve içeriğin kalıcılığını sağladığını, derse yönelik olumlu duyguları geliştirdiğini gözlemiştir.

Muratalan (2011), "Tarih Öğretmenlerinin Tarihî Filmlerden Yararlanırken Karşılaştıkları Sorunlar" adlı Yüksek Lisans Tez araştırmasını 127 tarih öğretmeni ile yapmıştır. Tarih dersinde tarihi film kullanmanın faydalı olduğunu, derslerin bu şekilde daha verimli olduğunu, ancak öğretmenlerin uygulama ve planlama kısmında sorun yaşadıklarını vurgulamıştır.

Çoban (2011), "Tarih Derslerinde Tarihi Film ve Dizilerin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" adlı Yüksek Lisans Tez araştırmasını 439 öğrenciye ve 13 tarih öğretmeni ile yapmıştır. Verilerden elde edilen bilgilere göre öğretmen ve öğrenciler tarihi film ve dizilerin tarih öğrenmeye önemli katkıları olacağını ancak uygulamada film ve diziler tarih derslerinde yeterli şekilde kullanılmadığını vurgulamıştır.

Aktaş (2022), "Tarihi Filmler ve Gerçeklik (Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri)" adlı Yüksek Lisans Tez araştırmasını betimsel araştırma yöntemi kullanarak, 123 tarih öğretmeni ve 338 öğrenci üzerinde uygulamıştır. Araştırma sonucunda dersleri etkili, verimli ve ilginç hale getirdiğini gözlemiştir. Tarihi filmlerin dönemin Sosyo-kültürel yapısını yansıttığını vurgulamıştır.

Öztaş (2007), "Tarih Öğretimi ve Filmler: Tarih Öğretiminde Film Kullanılmasının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi" adlı doktora tezini 11. Sınıf öğrencileriyle birlikte yapmıştır. Deneysel yöntem kullanarak yaptığı araştırmasında tarihi filmlerin ders başarısına etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda derslerde film kullanmanın öğrenci başarısını arttırdığını gözlemiştir. Öğrencilerin derse olan ilgilerinin arttığını da açıklamıştır.

Alanyazın taramasında ortaya konulan tespitlere ek olarak öğrencilerinin gözlemleri ve tarihi olgular birlikte değerlendirildiğinde filmlerin öğrencilerin otağ, çadır, kilim dokuma, hayvancılık, vb. Türk Kültürü ile ilgili kavramsal bilgileri pekiştirdiği,

Film sahnelerinde kurgulanan oba beylerinin ve hatunların katılımı ile yapılan kurultay/toy sahnelerinin öğrenilen olgularla uyumlu olduğu,

Öğrencilerinin gözlemleri (Yemeklerde en önce bey ekmeği alıp bölüp kardeşlik vurgusu olarak diğer beylere dağıtması, Aile büyüğü sesli olarak besmele çekerek yemeğe başlaması, yemeklerde en çok bulgur pilavı ve kızarmış/ kavrulmuş et yemeklerinin yer alması, oba beylerinin katıldığı yemeklerde kopuz eşliğinde kahramanlık türküleri söylenmesi) ve tarihi olgular birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili yemek adabı, yemek kültürü vb. bilgilerini pekiştirdiği,

Öğrencilerinin gözlemleri (Diriliş: Ertuğrul filminde dereye suyun yansımından hareketle altın arayan bir gayri müslim ile ilgili sahne, demirin işlenmesi ile ilgili sahneler) ve yapılan atıflar birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin madencilik, maden ocağı, maden işleme vb. tarihi olgular birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği,

Öğrencilerinin gözlemleri (çocuklar küçük yaştan itibaren tahta kılıçlarla eğitim aldığı, "Bamsı Bey" adlı kahramanın çocuğuna kılıç hediye ettiği, askerler (alplar), talim adı altında askeri eğitim aldığı, alplar en çok yay, kalkan ve kılıç kullandığı) ve tarihi olgular birlikte değerlendirildiğinde film sahnelerinin öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği,

Film sahnelerinin kültür tarihi açısından bakılınca hanların mimari özellikleri, içindeki eşyalar vb. özellikleri dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili bilgilerini pekiştirdiği 23 öğrenci ile yapılan görüşmeden ortaya çıkan sonuçtur.

ÖNERİLER

Tarihi diziler toplumun tarihe ilgisini arttırması, izleyicilere tarih şuurunu kazandırması, tarihi kavramların, olayların kahramanların bu diziler vasıtasıyla öğrenilmesine vesile olduğu için olumlu etkileri bulunmakla beraber, saray içi entrikalara, aşk olaylarına gereğinden fazla yer vererek, aşırı şiddet içeren sahneleri bol bol vererek olumsuz etkilerde yapmaktadır.

Tarihi diziler popüler televizyon diline uygun hareket etme isteğinden dolayı tarihi gerçeği bozmamalıdır.

Gayri resmi tarih anlayışı içinde haremde entrikalar ve kadın-erkek ilişkilerinin ön planda tutulması konusunda toplumun geleneksel kodlarına ve kurguların tarihe uygun olarak verilmesine dikkat etmelidir.

Tarihi dizilerde karakterleri ve olayları reyting uğruna gerçeklerden uzaklaşmamalıdır.

Tarihi dizilerin toplumsal yaşama hem olumlu, hem olumsuz etki yapacağı göz önünde bulundurularak kanlı savaş sahnelerinin gereğinden fazla gösterilmemesi, harem hayatıyla ilgili kurguları tarihe uygun olarak vermesi uygun olacaktır.

SONUÇ

“Tarihi Dizilerin (Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul, Kuruluş: Osman) Sosyal Bilgiler Kültürel Konularının Pekiştirilmesine Etkisinin Değerlendirilmesi için yapılan bu araştırmada; Sosyal Bilgiler ders kitaplarından oluşan doküman analizi ve popüler tarihi dizileri izleyen öğrencilerle yapılan görüşmelere ilişkin veriler kullanılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerinin gözlemleri ve kurgulanan film sahneleri birlikte değerlendirildiğinde Uyanış: Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Diriliş: Ertuğrul ve Kuruluş: Osman adlı tarih, aksiyon, macera, kurgu ve drama türündeki dönem filmlerinin, dönemin özelliklerini yansıttığı ve öğrencilerin Türk Kültürü ile ilgili soyut bilgilerini pekiştirdiği gerçeğine ulaşılmıştır. Araştırma sonunda popüler dizilerin her ne kadar reyting için tarihi olayların tam yansıtması da öğrencilerin Türk kültürü ile ilgili olguları pekiştirmesine yardımcı olduğu savına ulaşılmıştır.

Tarihi diziler toplumumuz tarafından beğenilip ilgi gördüğü gerçeğinden hareketle toplumun tarihini tarihi diziler aracılığı ile öğrendiği, tarihsel olayları anlamaya çalıştığı bilinen bir gerçektir. Tarihi diziler, görsel, işitsel ve duygusal zekâyâ hitap edebildiği için bir tarihi olayı aktarmada kitaplardan, dergilerden daha iyi bir kaynak olabilir. Tarih temalı diziler sosyal bilgiler konularını pekiştirilmesine, soyut düşünebilme özellikleri henüz gelişmemiş öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmasına etkisi bakımından önem taşımaktadır. Diziler, tarihsel olguları anlama, empati kurabilme, olayları sıralayabilme, kültürel unsurları fark etmeye katkı sağlamaktadır. Tarihi diziler ile Sosyal Bilgiler dersindeki soyut kavramların somutlaşması, sözel bilgilerin pekişmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş (2022), “*Tarihi filmler ve gerçeklik (Öğretmen ve öğrenci görüşleri)*” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Bozkurt N. & Bayındır, N. (2015). Öğretmen Adaylarının Tarih Eğitiminde Popüler Olan Tarih Yapımları Hakkındaki Görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* 2(4), s.205-215.
- Çoban, Z. (2011). *Tarih Derslerinde Tarihi Film ve Dizilerin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erdoğan, A. (2014) İslamiyet'ten Önce Türk Devletlerinde Meclis Anlayışı: Toy, Keneş, Kurultay Örneği, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* (s. 41.)
- Faiz, M. & Karasu-Avcı, E. (2020). Popüler Kültür Unsuru Olarak Tarihi Dizilere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(3), 744-763.
- Gökmen, E. "Osmanlı dönemi Gördes Halıcılığı" (2014 Celal Bayar Üniversitesi i Manisa ve Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Uygulama ve Araştırma Merkezi.) http://turktarih.cbu.edu.tr/db_images/file/Merkez-Yayinlari/Gordes-Haliciligi.pdf Bilgiye erişim tarihi:07.01.2022 Saat:15:01
- Gültekin, G., Akpınar, M., Nohutçu, M., Özerdoğan, P. & Aygün, S. (2019) Ortaokul Ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 7. MEB
- Kalçık, C. & Ünal F. (2017). Tarihi Dizilerin Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Sürecinde Öğrenmeyi Öğrenme ve Tarih Bilgisine Katkısı. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), s.1-16.
- Kafesoğlu, İ. (2015), Türk Milli Kültürü, Ötüken Neşriyat.
- Karadeniz, Ç. & Hamzaçebi, G. (2017), Giresun Ve Havalisinde Dügün Geleneğinde Coşkuyu Güçlendiren Bir Unsur Olarak: Ateşli Silah Kullanımı, *International Journal of Social Science*, Number: 62 , Winter I 2017, p. 455-464.
- Muratalan, T. (2011). *Tarih Öğretmenlerinin Tarihi Filmlerden Yararlanırken Karşılaştıkları Sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Okumuş, O. (2020). Tarih Derslerinde Tarihsel Film Uygulaması Hakkında Öğrenci Düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), s.202-224.
- Ögel, B., Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları, 1994 İstanbul Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı
- Öztaş, S. (2007). Tarih Öğretimi ve Filmler: Tarih Öğretiminde Film Kullanılmasının Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztaş, S. (2015). Tarih Öğretiminde Tarihî Film ve Tarihî Dizilerin Kullanılmasına İlişkin Tarih Bölümü Öğrencilerinin Görüşleri (Kırklareli Üniversitesi Örneği). *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(2), s.1-37.
- Öztaş, S., Anıl, N. & Kılıç, B. (2013). Tarihî Film veya Tarihî Dizilerin Tarihe İlgiyi Artırmada Etkisine İlişkin MYO Öğrencilerinin Görüşleri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 3(4), s.107-120. UMYOS Özel Sayı.

Savaş, B. & Arslan Ö. (2014). T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Filmlerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3(8), s.129-147.

Türker, A. & Kırık, A. (2019). Tarih Dizilerinde Gerçeklik Algısının Oluşumu: Diriliş Ertuğrul Dizisinin Göstergebilimsel Çözümlemesi. *TRT Akademi, Spor Yayıncılığı, Cilt 04 | Sayı 08*

TDK (<https://sozluk.gov.tr/>) Bilgiye erişim tarihi:08.01.2022 Saat:10:49

Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H. &Yılmaz, M. (2019) Ortaokul Ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6. MEB.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.